

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΗΠΑΤΙΚΗΣ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑΣ

Διαγνωστική Προσπέλαση

Γεώργιος Β. Παπαθεοδωρίδης
Καθηγητής Παθολογίας-Γαστρεντερολογίας

Διευθυντής Πανεπιστημιακής Γαστρεντερολογικής Κλινικής
Γ.Ν.Α. «Λαϊκό»

Εργαστηριακές εξετάσεις ήπατος

Ηπατική βλάβη

- Αμινοτρανσφεράσες ή Τρανσαμινάσες (ALT/AST ή SGPT/SGOT)
- Αλκαλική φωσφατάση (ALP ή SAP)
- Γάμμα-γλουταμυλική τρανσπεπτιδάση (γGT)
- 5-Νουκλεοτιδάση

Μεταβολισμός-μεταφορά οργανικών ανιόντων από ήπαρ

- Χολερυθρίνη (έμμεση, άμεση)
- Ουροχολίνη, ουροχολινογόνο
- Χολικά οξέα

Συνθετική ικανότητα ήπατος

- Αλβουμίνη
- Χρόνος προθρομβίνης
- Χοληστερίνη

Διαταραχές ηπατικών ενζύμων

- **Ηπατοκυτταρική βλάβη:** ↑ ALT/AST
- **Χολοστατική βλάβη:** ↑ ALP/γGT
(υπερπαραγωγή)
- **Ίκτερος:** ↑ χολερυθρίνη

ΗΠΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

Ηπατοκυτταρική

$ALT > 2 \times A.Φ.Τ.$
ή $ALT^*/ALP^* \geq 5$

Χολοστατική

$ALP > 2 \times A.Φ.Τ.$
ή $ALT^*/ALP^* \leq 2$

Μικτή

$ALT > 2 \times A.Φ.Τ.$
& $ALP > 2 \times A.Φ.Τ.$
& $2 < ALT^*/ALP^* < 5$

Με ή χωρίς ίκτερο

* ALT, ALP : σε φορές $\chi A.Φ.Τ.$

ΤΡΑΝΣΑΜΙΝΑΣΕΣ ή ΑΜΙΝΟΤΡΑΝΣΦΕΡΑΣΕΣ

- **ALT ή SGPT:** αλανινική αμινοτρανσφεράση ή πυροσταφυλική τρανσαμινάση (μόνον σε κυτταρόπλασμα)
- **AST ή SGOT:** ασπαρτική αμινοτρανσφεράση ή οξαλοξεική τρανσαμινάση (σε κυτταρόπλασμα & μιτοχόνδρια)

Ένζυμα που καταλύουν αντιδράσεις νεογλυκογένεσης

- **ALT:** αλανίνη + α-κετογλουταρικό οξύ = πυρουβικό οξύ
- **AST:** L-ασπαρτικό οξύ + α-κετογλουταρικό οξύ = οξαλοξεικό οξύ

ΤΡΑΝΣΑΜΙΝΑΣΕΣ ή ΑΜΙΝΟΤΡΑΝΣΦΕΡΑΣΕΣ

- **ALT:** σχεδόν αποκλειστικά στο ήπαρ
(100% σε κυτταρόπλασμα ηπατοκυττάρων)
– σπάνια αυξάνει σε ραβδομυόλυση
- **AST:** ήπαρ (80% μιτοχόνδρια, 20% κυτταρόπλασμα ηπατοκυττάρων), καρδιακός μυς, γραμμωτοί μύες, εγκέφαλος, νεφρά, πάγκρεας, πνεύμονες, λευκά-ερυθρά αιμοσφαίρια)

ΥΠΕΡΤΡΑΝΣΑΜΙΝΑΣΑΙΜΙΑ ΜΗ ΗΠΑΤΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ

- **Αύξηση AST:** σε παθήσεις καρδιάς, γραμμωτών μυών
- **Αύξηση ALT:** σπάνια σε ραβδομυόλυση
- **Παθήσεις γραμμωτών μυών:** αύξηση κρεατινοφωσφοκινάσης (CPK), αλδολάσης
- **Παθήσεις καρδιάς:** αύξηση CPK, καρδιακού κλάσματος CPK (CK-MB), γαλακτικής δεϋδρογονάσης (LDH)

ΑΙΤΙΑ ΗΠΑΤΟΚΥΤΤΑΡΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ

- **Λοιμώξεις**
(ιοί ηπατίτιδας, άλλοι ιοί, μικρόβια, παράσιτα, ρικέτσιες, μύκητες)
- **Αλκοόλ**
- **Μη αλκοολική λιπώδης νόσος ήπατος**
- **Φάρμακα**
- **Αυτοάνοσες νόσοι**
- **Μεταβολικές νόσοι**
(αιμοχρωμάτωση, νόσος Wilson, ανεπάρκεια α_1 -αντιθρυψίνης)
- **Αγγειακά αίτια** (ισχαιμία, απόφραξη ηπατικών φλεβών)
- **Νεοπλασμάτα-Διηθητικές νόσοι**
(αμυλοείδωση, σαρκοείδωση, νόσος Hodgkin, μεταστατικό Ca)

Ηπατοκυτταρική βλάβη

- **ALT/AST >25-50xΑ.Φ.Τ.:** ιοί ηπατίτιδας, φάρμακα, τοξίνες, ισχαιμία (σπανιότερα οξεία απόφραξη χοληφόρων, αυτοάνοση ηπατίτιδα)
- **ALT/AST >8-25xΑ.Φ.Τ.:** ιοί ηπατίτιδας, ηπατομιμητιδικοί ιοί, φάρμακα, οξεία απόφραξη χοληφόρων, αυτοάνοση ηπατίτιδα, νόσος Wilson, ανεπάρκεια α₁-αντιθρυψίνης
- **ALT/AST <8xΑ.Φ.Τ.:** λίπωση, αλκοόλ, ιοί ηπατίτιδας, ηπατομιμητιδικοί ιοί, φάρμακα, απόφραξη χοληφόρων, μεταβολικά αίτια, διηθητικά νοσήματα, νεοπλασμάτα

ΑΝΑΛΟΓΙΑ AST/ALT

- **AST/ALT >2**: αλκοολική ηπατοπάθεια
(AST/ALT < 400-500 IU/L - έλλειψη B₆)
- **AST/ALT >4**: κεραυνοβόλος νόσος Wilson
- Ιογενείς ηπατίτιδες, Μη αλκοολική λιπώδης νόσος ήπατος: **AST/ALT <1**,
εκτός από κίρρωση : **AST/ALT =1-2**

ΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗ ΣΕ ΑΥΞΗΣΗ ALT/AST

- **Ιστορικό**
(συμπτώματα, αλκοόλ, φάρμακα, συνοδές νόσοι κλπ.)
- **Αντικειμενική εξέταση**
(BMI, ίκτερος, σημεία χρ. ηπατικής νόσου κλπ)
- **Εκτίμηση επιπέδων ALT/AST**
- **Εκτίμηση τυχόν συνοδών διαταραχών ALP, γGT, χολερυθρ.**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΕ ALT>8-10xΑ.Φ.Τ. ± ίκτερος

- **Οξεία ηπατίτιδα Α, Β, C** (IgM anti-HAV, HBsAg, IgM anti-HBc, anti-HCV, HCV RNA)
- **Λοίμωξη με CMV, EBV, HSV** (IgM anti-CMV, IgM anti-VCA EBV, IgM anti-HSV)
- **Αυτοάνοσες ηπατίτιδες** (αυτοαντισώματα: ANA, SMA, anti-LKM)
- **Νόσος Wilson** (Cu ορού/ούρων 24ώρου, σερουλοπλασμίνη, οφθ. δακτύλιος)
- **Ανεπάρκεια α₁-αντιθρυψίνης** (ηλεκτροφόρηση πρωτεϊνών, μέτρηση α₁-AT)
- **Οξεία απόφραξη χοληφόρων** (ιστορικό, U/S)
- **Φάρμακα, αλκοόλ** (ιστορικό)
- **Αγγειακά αίτια - ισχαιμία** (ιστορικό-κλινική εξέταση, U/S-Doppler)
- **Άλλες λοιμώξεις** (ειδικά Abs κλπ)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΕ ALT<8xΑ.Φ.Τ.

- Χρόνια ηπατίτιδα B, D, C (HBsAg, HBeAg/anti-HBe, anti-HDV, anti-HCV)
- Αυτοάνοσες ηπατίτιδες (αυτοαντισώματα: ANA, SMA, anti-LKM, AMA)
- Μεταβολικές νόσοι (Wilson, έλλειψη α₁-AT,
αιμοχρωμάτωση: Fe ορού, φερριτίνη, κορεσμός τρανσφερίνης)
- Μη αλκοολική λιπώδης νόσος ήπατος (BMI, U/S, αποκλεισμός άλλων αιτίων)
- Αλκοόλ, Φάρμακα (ιστορικό)
- Νεοπλασμάτα (U/S, CT)
- Αγγειακά αίτια (U/S-Doppler)

ΑΛΚΑΛΙΚΗ ΦΩΣΦΑΤΑΣΗ (ALP)

- Ηπατική (2 ισοένζυμα)
- Οστική
- Εντερική (2 ισοένζυμα)
- Πλακουντιακή (2 ισοένζυμα)

Ίκτερος

Κίτρινη χροιά δέρματος- βλεννογόνων
(χολερυθρίνη ορού: >3 mg/dL)

Εξάρτηση από:
χρώμα δέρματος, αγγείωση, οίδημα

Υπίκτερος: κίτρινη χροιά σκληρών
(χολερυθρίνη: 2-3 mg/dL)

ΔΕΣ

Καταστροφή
γηρασμένων
ΕΚ

Μυελός οστών

Καταστροφή
πρόδρομων κυττάρων
ερυθράς σειρά

70-85%

Αιμοσφαιρίνη

Σφαιρίνη

Αποδόμηση
αιμοπρωτεϊνών

Ήπαρ

Αίμη

Οξυγενάση αίμης

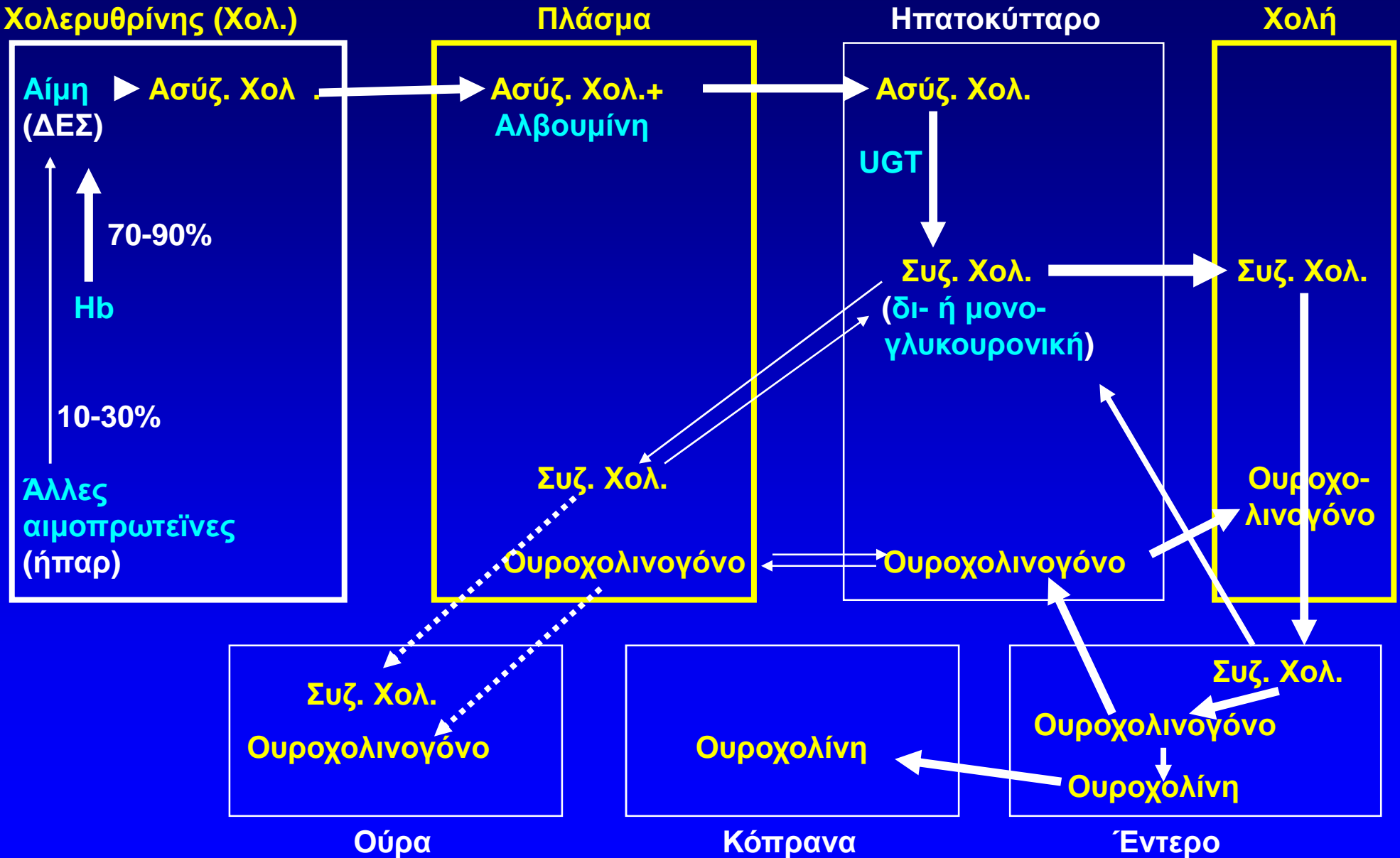
Χολοβερδίνη

Αναγωγή χολοβερδίνης

Χολερυθρίνη

**Παραγωγή (4mg/Kg/24h)
Χολερυθρίνης (Χολ.)**

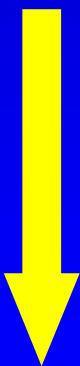
Συζευγμένη χολερυθρίνη στο αίμα

- **Σύνδεση με αλβουμίνη:** αναστρέψιμη ή μη
- Επί μακρόχρονης αύξησης: **χολοπρωτεΐνη**
(συζ. χολερ.+αλβουμίνη - μη αναστρέψιμη:
μη αποβολή από νεφρά)
 $t^{1/2}$: 15-20 ημέρες
- Ίκτερος- ↑ άμεση χολερ. για εβδομ. παρά την άρση του αιτίου

Χολερυθρίνη στα ούρα

- **Ουροχολινογόνο:** <4 mg/24h
- **Συζευγμένη-Άμεση χολερυθρίνη:**
Ελάχιστες ποσότητες - μη ανιχνεύσιμες
με συνήθεις μεθόδους
- **Ασύζευκτη-Έμμεση χολερυθρίνη:**
δεν υπάρχει

Ουροχολινογόνο ούρων

-
- ↑ παραγωγή χολερυθρίνης (αιμόλυση)
  - Ηπατοκυτταρικές βλάβες - ουροχολινογόνο
    - διαταραχή πρόσληψης από ηπατοκύττ.
    - διαταραχής αποβολής στα χοληφόρα
-
- Χολόσταση, εξωηπ. απόφραξη χοληφόρων
    - ↓ εντερική φάση μεταβολισμού χολερ.:
    - ↓ παραγωγή ουροχολινογόνου

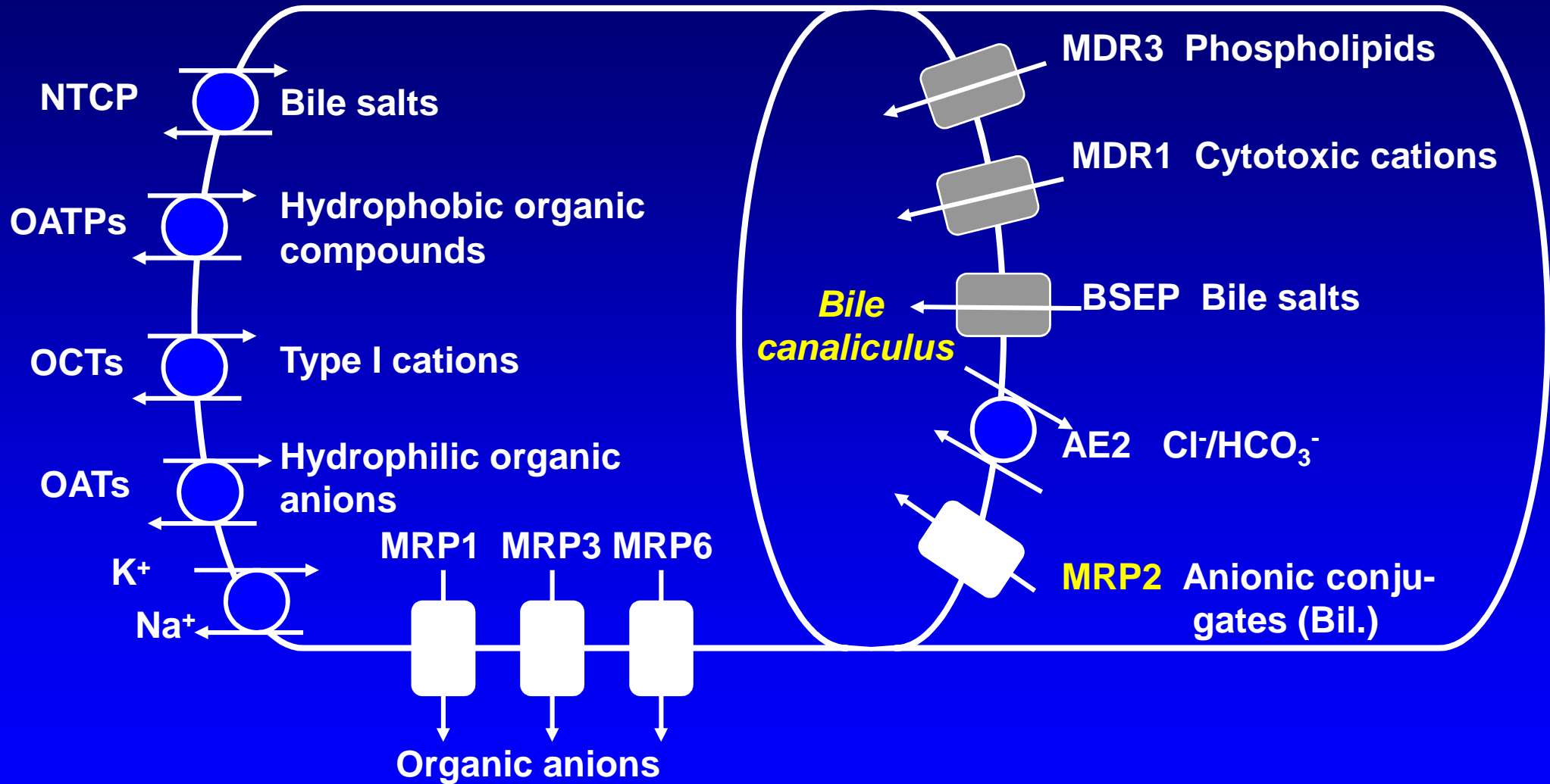
ΧΟΛΟΣΤΑΣΗ & ΙΚΤΕΡΟΣ

ΟΧΙ ΠΑΝΤΑ ΜΑΖΙ

- **Χολόσταση:** στάση χολικών αλάτων
(Αύξηση χολικών οξέων ορού???)
αύξηση αλκαλικής φωσφατάσης, γGT)

HEPATOCYTE

HEPATOCYTE

Χολόσταση χωρίς ίκτερο

- **Χολοστατικά νοσήματα ήπατος (PBC, PSC)**
- **Μερική απόφραξη χοληφόρων**
- **Φάρμακα**
- **Κακοήθη νεοπλασμάτα**
- **Διηθητικά νοσήματα ήπατος**
  - Φυματίωση, Αμυλοείδωση, Σαρκοείδωση, Αιματολογικές κακοήθειες, Δρεπανοκυτταρική αναιμία, Ρευματοειδής αρθρίτιδα, νόσοι κολλαγόνου
- **Διάφορα σπάνια νοσήματα**
  - Καλοήθης υποτροπιάζουσα ενδοηπατική χολόσταση
  - Ολική παρεντερική διατροφή
  - Μετεγχειρητική χολόσταση
  - Ενδοηπατική χολόσταση (υποτροπιάζων ίκτερος) κύησης

Χολόσταση + Ίκτερος

- Απόφραξη χοληφόρων
- Οξεία ηπατίτιδα Α (όχι πάντοτε)
- Οξεία αλκοολική ηπατίτιδα (όχι πάντοτε)
- Φαρμακευτική ηπατοτοξικότητα
- Τελικά στάδια χολοστατικών/διηθητικών νόσων ήπατος, κακοήθων νεοπλασμάτων

Ίκτερος χωρίς χολόσταση

Έμμεση υπερχολερυθριναιμία

- ↑ παραγωγή χολερ. (αιμόλυση, μη αποδοτική ερυθροποίηση, απορρόφηση αιματώματος)
- ↓ πρόσληψη έμμεσης χολερ. (φάρμακα, ίσως σ. Gilbert?)
- Ανεπαρκής σύζευξη χολερ. με γλυκουρονικά οξέα (σ. Gilbert, σ. Crigler-Najar I/II, φυσιολ. ίκτερος νεογνού)
- Νόσος Wilson

Άμεση υπερχολερυθριναιμία (καθ' υπεροχή)

- Σοβαρή ηπατοκυτταρική βλάβη
- Σύνδρομο Dubin-Johnson
- Σύνδρομο Rotor
- Διαταρ. απέκκρισης χολ. σε χοληφόρα (σήψη, Hodgkin)

Έμμεση υπερχολερυθριναιμία σε αιμολυτικές αναιμίες

- Χολερυθρίνη <4-5 mg/dL - κυρίως έμμεση
- Μεγαλύτερη ↑ έμμεσης χολερ. επί σ. Gilbert
- Σημαντική ↑ και άμεσης χολερ. επί σήψης, υποξαιμίας, ισχαιμίας ήπατος, ηπατ. δυσλειτουργίας

Συνήθη εργαστηριακά ευρήματα

- ↓ Ht/Hb, ↑ ΔΕΚ, ↑ LDH, ↓ απτοσφαιρίνης

Ίκτερος-Χολόσταση από απόφραξη εξωηπατικών χοληφόρων

Συμπτώματα

- Οξεία απόφραξη: κωλικό ΔΕ υποχονδρίου
- Χρόνια απόφραξη: ανώδυνη

Διάταση χοληφόρων σε U/S

- Οξεία (μετά από ημέρες) & χρόνια απόφραξη
- Εξαίρεση: πρωτοπαθής σκληρυντική
χολαγγειίτιδα

Αύξηση ALP χωρίς γGT

- **ALP οστικής προέλευσης**
(εφηβεία, νόσος Paget, οστικές μεταστάσεις)
- **Κύηση**
- **Καλοήθους υποτροπιάζουσα ενδοηπατική χολόσταση, νόσος Byler**

Αύξηση γGT χωρίς ALP

- Κατάχρηση αλκοόλ
- Μη αλκοολική λιπώδης νόσος ήπατος
- Φάρμακα
- Χολοστατικές ηπατοπάθειες σε αρχικό στάδιο ή υπό θεραπεία

ΑΛΓΟΡΙΘΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΙΚΤΕΡΟΥ

Ιστορικό, Φυσική εξέταση, Βασικές εργαστηριακές εξετάσεις

ALP, γGT, Bil, ALT/AST

Παθολογικές

Φυσιολογικές

Κλινική υποψία
αποφράξεως
εξωηπατικών
χοληφόρων

Αιμόλυση (Hb, ΔΕΚ, LDH)
Άλλα επίκτητα αίτια
Κληρονομικές έμμεσες
ή άμεσες υπερχολερυθρ.

Υψηλή

Χαμηλή

Καμμία

ERCPC/MRCP

U/S

Ειδικές
εξετάσεις
ηπατικών
νόσων

Διάταση
χοληφόρων

Φυσιολογικά
χοληφόρα

Απόφραξη
χοληφόρων

Μη απόφραξη
χοληφόρων

Θεραπευτική
παρέμβαση

Παρακολούθηση ή
Βιοψία ήπατος